

KÖNÜL MƏMMƏDOVA*

ONOMASTİK FRAZEOLGİZMLƏRİN FRAZEOLGİ SİSTEMDƏ
YERİ VƏ MÖVQEYİ

Frazeoloji birləşmələr dilin zənginliyini müəyyənləşdirən əsas amillərdəndir. İngilis və Azərbaycan dillərinin frazeoloji fondunda tərkibində onomastik vahidlər işlənən frazeologizmlərlə zəngindir. Bu tip dil vahidləri semantik mənası, daşdıqları linqvokulturoloji və konseptual mahiyyət baxımından çox maraqlı dil elementləridir. İngilis və Azərbaycan dillərinin frazeoloji fondunda tərkibində onomastik vahidlər işlənən frazeologizmlərlə zəngindir. Bu tip dil vahidləri semantik mənası, daşdıqları linqvokulturoloji və konseptual mahiyyət baxımından çox maraqlı dil elementləridir. Onomastik frazeologizmlər istər ingilis, istərsə də Azərbaycan dilində kifayət qədər çoxluq təşkil edir.

Məqalənin yazılmasında müxtəlif elmi mənbələrdən və lüğətlərdən istifadə edilmişdir.

Açar sözlər: *onomastika, frazeologizm, ad, xüsusi, ingilis, Azərbaycan dili.*

Hər bir dilin zənginliyinin, orijinallığının əsas faktorları içərisində onun frazeologiyası da əsas rol oynayır. "...lüğət tərkibi dilin açıq qapısıdır"(1,291). Məhz bu qapı vasitəsilə dilə yeni sözlər və frazeoloji vahidlər daxil olur. Bu zaman frazeologiyanın fondu çoxalır, yeniləşir və onun tərkibinə antroponimlərdən, toponimlərdən, etnonimlərdən, ktematonimlərdən ibarət yeni sabit söz birləşmələr daxil olur.

Onomastik frazeologizmlər cəmiyyətin düşüncə tərzilə müəyyən edilən bir dil fenomenidir. Belə dil vahidləri xüsusi adlar aləmini, bu aləmin forma və məzmununu ifadə edir. Onların dünyanın dil mənzərəsinin yaranmasındakı rolu son dərəcə əhəmiyyətlidir. Onomastik frazeologizmlər reallığın dərki, ətraf dünya ilə qarşılıqlı əlaqə təcrübəsini yaradan vasitə kimi dildə yer alır. Mətdə praqmatik və emosional effektin artırılması məqsədi ilə onomastik vahidlər sabit birləşmələrin tərkibində çox geniş şəkildə istifadə olunur. Onomastik frazeologizmlər mədəni kontekstdə mövcud olub, müəyyən dil – təfəkkür mədəniyyəti çərçivəsində yaranaraq mənsub olduğu xalqın etnokulturoloji xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir.

Müxtəlif sistemli ingilis və Azərbaycan dillərindəki frazeologizmlərin tərkibində işlənən onomastik vahidlər-antroponimlər, toponimlər, etnonimlər, hidronimlər, oronimlər, ktematonimlər məhz insan və onun ətrafına olan münasibətini əks etdirir.

Dilin mədəni semantikasını kimi, onomastik vahidlər də tarixin məhsuludur. Bu dil vahidləri bir növ tarixin güzgüsüdür. Xalqa tarixini unudurmaq üçün mənfur düşmənlərimiz ermənilər ilk növbədə qədim yer adlarımızı dəyişdirmişlər. Lakin onomastik vahidlər o xalqın tarixi, torpaqları, insanları qədər müqəddəs və toxunulmazdır. Azərbaycan dilçiliyində onomastikanın bir elm sahəsi kimi əsasını qoymuş A. Qurbanov yazır: "Ad olmasa insanları, bütün canlı varlıqları, əşya və hadisələri, habelə müxtəlif coğrafi obyektləri seçmək, onları bir-birindən fərqləndirmək qeyri-mümkün olardı. Buna görə də maddi varlığı öyrənmək, onu dərk etmək üçün duyulan, düşünülməyən hər şeyin tarixən adlandırılması başlıca şərt olmuşdur"(2,9). Xüsusi adlar bəşər tarixi yaranandan bəri insanlarla olmuşdur. İnsanlar bir-birlərini, məkanları, dağları, çayları, dənizləri, göy çisimlərini fərqləndirmək üçün onlara adlar vermiş, bu adları dillərində aktiv şəkildə işlətməmiş, hətta qismən dilin sonrakı inkişaf mərhələsində yaranmış frazeologizmlərin içərisində də sabitləşdirib hifz etmişlər.

Onomastika ilə frazeologiya arasında müəyyən yaxınlıq da mövcuddur. Yəni dil vahidləri kimi onomastik vahidlər və frazeologizmlər tarixən yaranaraq müəyyən inkişaf yolu keçmişdir.

“Hər bir xüsusi ad dil qanunları əsasında yaransa da, müəyyən bir tarixi prosesin nəticəsi kimi meydana gəlmiş, müxtəlif dövrlərdə müxtəlif xalqlar və dillər tərəfindən dəyişikliyə uğramış və bugünkü şəkli salınmışdır. Bəzən onun etimologiyasını bərpa etmək çox çətin olur” (3,12). Onomastik frazeologizmin tərkibində işlənən onomastik vahidin semantik sahəsinin denotativ-ad vasitəsilə ötürülən məlumat qütbü hadisə xarakterlidir. Yəni “...atalar sözlərində təqdim edilən təsəvvürlərin daha inandırıcı çatdırılması üçün ad özünün semantik sahəsinin denotativ qütbünə keçir. Denotativ qütbədən keçən onomastik vahidlərin bir çoxu emotiv qütbə keçə bilirlər. Bu halda isə onomastik vahidin ekspressiv imkanları daha da genişlənir” (4,10). Onomastik frazeologizmlərdə işlənən onomastik vahidlər daha çox emotiv qütbə-yüksək dərəcədə emosionallıq yaratmada aktualıq kəsb edirlər.

Onomastik frazeologiya dil vahidlərinin elə bir layını təşkil edir ki, onun vasitəsilə, yəni obrazlı, koloritli adlarla milli düşüncə tərzini, dünyagörüşü, eləcə də milli mifologiya haqqında informasiya ötürülür. Frazeologizmlərin tərkibinə daxil olan xüsusi ad ümumi isimlərin tabe olduğu normalara uyğunlaşır və çox zaman “potensial söz” kimi çıxış edir, ümumi cinsli mənası ilə seçilir. Bu cəhətdən ümumi vahidin semantik, həmçinin məzmun, etimoloji təhlili böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki onomastik frazeologizmlər xalqın mədəniyyəti, dünyagörüşü və həyata baxışı, yaşadığı coğrafi relyefi və təbii mühiti ilə birbaşa olmaqla özündə bir çox tarixi məlumatları əks etdirir.

Onomastik frazeologizmlər cəmiyyətin düşüncə tərzini ilə müəyyən edilən dil fenomeni kimi başa düşülür. Belə birləşmələr müəyyən dil vahidi şəklində qeydə alınır. Hər iki dildə onomastik frazeologizmlərin dünyanın dil mənərəsinin yaranmasındakı rolu son dərəcə böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Əsasən bədii üslubda, bədii əsərlərdə işlənən onomastik frazeologizmlər etno-mədəni təfəkkürün ifadə vasitəsidir. Mədəniyyət baxımından əhəmiyyətli olan məlumatı nəsillərdən-nəsillərə ötürə bilmə və etnomədəniyyəti daha qabarıq əks etdirmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edərək xüsusi ad tərkibli frazeologizmlər məlumatın formalaşdırılmasında, modelin qurulmasında xüsusi rol oynayır.

Onomastik vahidlərin frazeoloji qavranmasında və semantikasında da mövcud olan oxşarlıq bütün xalqlar üçün ümumi qlobal şərtlərlə əlaqəlidir. Onomastik frazeologizmlər hər iki dildə eyni forma və məzmununda yaradılır. Lakin hər bir dilin frazeoloji sistemində milli-mədəni komponentləri özündə saxlayan frazeoloji vahidlər vardır ki, bunlar da onomastik frazeologizmlərdir.

Onomastik frazeologizmlərin tədqiqi həm ayrı-ayrı elmlər arasında ümumi tədqiqatlar, həm də dilçiliyin özü üçün maraqlıdır. Onomastik frazeologizmlər dil vahidi kimi öyrənilməyə, onların koqnitiv, funksional və üslub tipləri ayır- edildikcə, məlum olur ki, müxtəlif sistemli ingilis və Azərbaycan dillərində onomastik frazeologizmlər koqnitiv və linqvokulturoloji aspektdə demək olar ki, öyrənilməmişdir.

Azərbaycan və ingilis dillərinin frazeologiyası istər ayrı-ayrılıqda, istərsə də müqayisəli şəkildə tədqiqat obyektinə olmuş, frazeoloji birləşmələrin semantik –struktur xüsusiyyətləri, tematik qrupları hərtərəfli şəkildə araşdırılmışdır. Onomastik vahidlər və frazeoloji söz birləşmələri ayrı-ayrılıqda öyrənilib tədqiqi olunsada, tərkibində onomastik vahidləri-antroponimləri, toponimləri, etnonimləri, ktematonimləri və s. hifz edib sabitləşən dil vahidləri Azərbaycan dilçiliyində kompleks şəkildə heç bir tədqiqatın mövzusu olmamışdır. Onomastik frazeologizmlərdən bəhs edən alimlər bu mövzuya səthi toxunmuş, yalnız bu maraqlı dil vahidləri haqqında məlumat verməklə kifayətlənmişlər.

İngilis və Azərbaycan dillərində onomastik vahidlərin frazeologiyaya münasibəti ilk dəfə bu araşdırmada diqqət mərkəzinə çəkilmişdir. Bir çox dilçi alimlərin monoqrafiya, lüğət və ki-tablarında onomastik adlardan əmələ gələn frazeoloji vahidlərə rast gəlirik. Bu isə bir daha onu

göstərir ki, “Azərbaycan dili həm də onomastik frazeologizmlərlə çox zəngindir”(5, 50-54) və bu dil vahidlərinin tipoloji-müqayisəli yolu ilə xüsusi olaraq tədqiq edilməsi əhəmiyyətli dilçilik məsələlərindədir.

N.Seyidəliyevin “Azərbaycan dastan və nağıl dilinin frazeologiyası” adlı monoqrafiyasında “Onomastik adların iştirakı ilə yaranan frazeoloji birləşmələr” haqqında məlumata rast gəlirik (6, 229-238). Tədqiqatçı əsərində onomastik adlarla bağlı yaranan frazeologizmlərin əsasən tarixi şəxsiyyətlərin və coğrafi adlar əsasında və digər yollarla yarandığını qeyd edir. Müəllifin araşdırması zamanı müəyyənləşdirdiyi onomastik frazeologizmlərin bir qismi “Frazeologiya lüğəti” kitabında verilmişdir(7). Bununla yanaşı qeyd etmək lazımdır ki, şifahi xalq ədəbiyyatının bir qolunu təşkil edən atalar sözü və zərbi-məsəllərdə, nağıllarda, dastanlarda və digər mənbələrdə də onomastik frazeologizmlərə tez-tez rast gəlmək olur. Bunların bütünlükdə tədqiqata cəlb olunması vacib məsələlərdəndir.

Bununla bərabər, F.H.Hüseynov və B.B.Əhmədovun “Məktəblinin frazeoloji lüğəti”(8), Q.Məhərrəminin və R.İsmayılovun “Azərbaycan dilinin frazeologiya lüğəti”(9) kitablarında qismən də olsa, onomastik frazeologizmlər yer almışdır. Ç. Hüseynzadənin, M. Adilovun və G. Yusifovun, G.Sadıxovanın əsərlərində də onomastik frazeologizmlərdən bəhs edilir(10; 11).

İngilis dilinin antroponimləri üzərində tədqiqat aparən F. Qurbanova antroponim tərkibli frazeologizmlər məsələsinə toxunmuşdur. F. Qurbanovanın monoqrafiyasında oxuyuruq: “İngilislərin ədəbiyyatı, həyatı, məişəti ilə bağlı xüsusi isimlərin daxil olduğu frazeoloji vahidləri bir neçə qrupa bölmək olar: 1. Ənənəvi dəbdə olan kişi və qadın adları ilə bağlı frazeoloji vahidlər. 2. Real antroponimlərdən ibarət olan frazeoloji vahidlər. 3. Ədəbi mənbələrdən götürülmüş xüsusi isimlərdən əmələ gələn frazeoloji vahidlər. 4. Toponimlərdən ibarət frazeoloji vahidlər”(1,292). Tərkibində xüsusi isimlər işlənmiş frazeologizmlərə biz ilk dəfə F. Qurbanovanın monoqrafiyasında rast gəlirik.

F. Qurbanova müasir ingilis dilindəki antroponim komponentli frazeologizmlərin böyük bir qisminin Bibliyadan alındığını qeyd edərək, Bibliyanın İngiltərədə ən çox oxunan kitab olduğunu yazan alim “*a doubting Thomas; the apple of Sodom; balm on Gilend; he old Adam; to raise Cain; Job`s comforter; a Judas kiss; as poor as Job; the flesh pots of Egypt*” deyimlərini nümunə göstərir.

İngilis dilindəki antroponim komponentli frazeoloji ifadələrin bir qismini də antik mədəniyyət daşıyıcıları olan romalıların və yunanlıların adları təşkil edir. Məsələn, *Pandora`s box, Penelope`s web, between Scylla and Charybdis, a labour of Hercules, Achilles`heel, the sword of Democles, to appeal from Philip drunk to Philip sober,* və s.

İngilis dilində yazılmış bəzi əsərlərdə də istər ingilis dilindəki onomastik frazeologizmlər, istərsə də ingilis frazeologizmlərinin digər dillərdəki ekvivalentləri araşdırılmışdır(;).

Onomastik frazeologizmlərin müəyyən semantik qrupları mövcuddur və bunlar bəlli mədəni sahələri əhatə edir. Hər hansı bir frazeologizmin semantik sahəsini öyrənmək elə həmin mədəniyyət sahələrini öyrənmək deməkdir. Frazeoloji vahidlərin hər bir semantik sahəsi mədəniyyətin müxtəlif sahələri ilə uyğun gələrək milli mentaliteti özündə ehtiva edir. Onomastik frazeologizmlərin nüvəsini müxtəlif məzmunlu onomastik vahidlər təşkil edir. Bu cəhəti nəzərə alaraq onomastik frazeologizmlərin müqayisə olunan dillərdə bir çox növlərini qeyd etmək mümkündür:

1.*Antroponim nüvəli onomastik frazeologizmlər:* İngilis və Azərbaycan dillərindəki onomastik frazeologizmlə insan anlamı ilə sıx bağlıdır. Azərbaycan dilindəki onomastik frazeologizmlərin böyük əksəriyyətinin tərkibində antroponimlər iştirak edir. Onomastik frazeologizmlərin tərkibindəki antroponimlərin təhlilini apardıqda şahidi oluruq ki, burada kişi adları çoxluq təşkil edir. Bunun səbəbi isə istər ingilislərdə, istərsə də azərbaycanlılarda

mövcud olan patriarxal sistemlə əlaqədardır.

İngilis və Azərbaycan dillərindəki bu tip frazeologizmlərin bir çoxu sadəcə insan adları tərkibli olur. Məsələn: *David and Jonathan; Queen Ann is dead; as rich as Croesus; dear John letter; to rob Peter to pay Paul* və s. *İçindən bir Qəmbərqulu çıxmaq; Ya keçəl Həsən, ya Həsən keçəl; Bir həsir, bir Məmmədnəsir olmaq* və s.

Hər iki dildə frazeologizmlərin tərkibində işlənən elə antroponimlər var ki, onalar tarixi şəxsiyyətlərin adı ilə bağlıdır. Məsələn, *Homeric laughter; Pascal's wager; Bloody Mary* və s. *Şah Abbası taxtda görüb, Nadiri qundaqda; Hər oxuyan Molla Pənah olmaz* və s.

Onomastik frazeologizmlərin formalaşmasında iştirak edən antroponimik kateqoriyalar iki formada özünü göstərir: əsas adlar və köməkçi adlar. Əsas adlar rəsmi olaraq qeydiyyatda alınır. Köməkçi adlar kateqoriyasına isə ləqəb, təxəllüs və s. aiddir.

Antroponimlər həm bədii üslubda, həm də danışıq üslubunda işlənir. Bu zaman onlar iki növdə – real və obrazlı şəkildə özünü büruzə verir. Antroponimlərin bu növləri də öz növbəsində dildə frazeologizmin yaranmasında iştirak edir. İngilis və Azərbaycan dillərində bədii əsərlərdə işlənən antroponimlər də bəzən onomastik frazeologizmlərin tərkib hissəsi kimi çıxış edirlər. Məsələn, *Bu yerdə Qərribi aqlamaq tutdu*. Bu nümunədəki “Qərrib” xüsusi adı “Aşıq Qərrib” dastanından götürülmüşdür. *Məcnuna dönmək* frazeologizmi isə M. Fizulinin “Leyli və Məcnun” poemasından götürülmüşdür. İng: *To out-Herod Herod* və s. Bu deyim V. Şekspirin “Hamlet” əsərinə aiddir.

Deməli, hər iki sahənin fərqli cəhətləri odur ki, adından da məlum olduğu kimi, bədii adlar da bədii ədəbiyyatla bağlılıq özünü göstərirsə, real adların mənbəyini ümumxalq dil təşkil edir.

İngilis və Azərbaycan dillərindəki onomastik frazeologizmlərin tərkibindəki antroponimlər real adlardan və əfsanəvi adlardan- folklorada, o cümlədən nağıl və dastanlarda, əsatir və əfsanələrdə, miflərdə və s. işlənmiş antroponimlərdən ibarət olur.

Frazeoloji birləşmələrin və atalar sözlərinin tərkibində xüsusi isimlər mənfə və müsbət əlamətləri ifadə edirlər. Hər hansı fərdin şəxsi xüsusiyyətləri onomastik frazeologizmin tərkibində bir növ ümumiləşir və fərdilikdən uzaqlaşır. Onomastik frazeologizmlərin tərkibində antroponimlər mənfə və müsbət çalarlı sözlə birlikdə işləyə bilər. Bu hal onomastik frazeologizmlərin yaratdığı mədəni əsaslarla bağlıdır. İnsanların cəmiyyətdə fəallığı, onların dünyagörüşü onomastik frazeologizmlərdə əks olunmasına gətirib çıxarmışdır. Bəzən antroponim simvolik xarakter daşıyır. Tərkibində antroponim olan onomastik frazeologizmlərin bir qrupu da folklor personajlarının adları ilə bağlıdır. Bəzən dildə elə antroponim tərkibli onomastik frazeologizmlər işlənir ki, onlar sırf şəkildə bədii təxəyyül məhsulu kimi meydana çıxır. Məsələn: *“Adın nədir? - Daşdəmir, yumşalarsan, yumşalar”*; *“Ağa Nəzərəm, belə gəzərəm: bir yumruğa qurxın əzərəm!”*; *“Allah verib Zeyniyə, dişi yoxdur çeynəyə”*; *“Bir həsirdir, bir Məmmədnəsir”* və s.

2. *Etonim nüvəli onomastik frazeologizmlər*. Bu tipli frazeologizmlərin formalaşmasında onomastik vahidlərin bir növü olan etnonimlər xüsusi rol oynayır. Məsələn, *To get one's Dutch up, to be Greek to smb.*, Məsələn, *Tat ata mindi, Tanrısın tanımadı, ləzgi qonağı, dəvəsi ölmüş ərəb, qaraçı qızından gəlin olmaz, cuhud qan görüb* və s. Araşdırma zamanı görürük ki, onomastik frazeologizmlərin tərkibində işlənən etnonimlər daha çox obrazlılığa malik olurlar. Çünki etnonimlər bir nəfəri yox, böyük bir toplumu adlandırır.

3. *Toponim nüvəli onomastik frazeologizmlər*. Məsələn, *from China to Per; Egyptian slave; between Scylla and Charybdis; a wooden Indian* və s. *Troya atı; Şah da bilir, Şirvan çuxurdadır; Məkkədən gələn mən, xəbər verən sən* və s. Onomastik frazeologizmlərin tərkibində işlənən bütün toponim və hidronimlər demək olar ki, realdır. Real xüsusi isimlər mətnə üslubi ekspressivliyə malik olurlar və mətnə hazır şəkildə gətirilir. Tərkibində hidronim və toponim

işlənmiş hər bir frazeologizmin arxasında real bir hadisə, anlayış, əlamət dayanır desək, zənnimcə, yanlışdır. Toponim tərkibli onomastik frazeologizmlərdə müşahidə edilən maraqlı cəhətlərdən biri də onların bir çoxunun bölgə xüsusiyyətlərini ifadə etməsidir. Məsələn: *Biz istəsən Zərgətə get; Dəvənin azanı Ağcaqabula gedər; Dodurlu hara, Bodurlu hara; Doğa doqqaza, xaşıl Xaşmaza, yayma yaylağa; Hər kənddən bir dəli, Qalxanlıdan qabağuva gələn;*

Onomastik frazeologizmlərdə toponimlərin semantik sahəsi eynicinsli deyil. Bu anlamı digər onomastik vahidlərdə də müşahidə etmək olur. Məsələn, *Deyirlər İsfahanda eşşək nərdivana çıxır; Ölmək istəyirsən, get Mazandarana;*

4. *Hidronim nüvəli onomastik frazeologizmlər:* Məsələn: *Mississippi marbles, Father Thames, the Pink Arabian Sea, the mistress of the Adriatic* və s. *Araz aşığından, Kür topuğundan olmaq; Xəzər dənizində gəmilərinmi batıb?* və s. Frazeologizmlərin tərkibində işlənən hidronimlərin hər biri regional informasiyaya malik olur. Hidronim tərkibli onomastik frazeologizmlərdə bənzətmə, hiperbola və litota kimi üslubi vasitələrdən daha çox istifadə edilir. Məsələn; *“Araz axır, gözün baxır”; “Araz! Altını da bilirəm, üstünü də; Araz həmişə kötük gətirməz;* və s.

5. *Ktematonim nüvəli onomastik frazeologizmlər:* Onomastik frazeologizmlərdə ktematonimlər obrazlılıq yaratmaq məqsədi ilə istifadə edilir. Frazeoloji ifadələrdə simvolik obrazların yaranması məqsədi ilə ktematonimdən istifadə, olunur və frazeologizmlərin tərkibində ktematonim obraza uyğun motivləşir. Ktematonimlər daha çox informasiya daşıyıcıları olmaqla bərabər onlar ifadənin tərkibində konkretlik, yığcamlıq və lakonikliyin öz əksini tapmasına şərait yaradır.

Məsələn: *Oxford mixture, the towel of Babel, the last of the Mohicans* və s. *Novruz dərdi; Misri qılınç; Varfolomey gecəsi; Qırmızı kitaba düşmək; Bayramda atdan, qurbanda ətdən, Novruzda yemişdən ; Özgə özgənin işini Bayatı-Şiraznan görər; Özgə özgənin ölüsünü “Hololay”nan ağlar; Tarixi-Nadiri yarıyacan oxuyub; Avazın yaxşı gəlir, oxuduğun Quran olsa; Molla Qurandan kəsər, şeytan imandan* və s. Ktematonimlərdən istifadə canlı və cansız varlıqları fərdiləşdirir. Bu iş həm linqvistik, həm də etnolinqvistik sferada reallaşır. Ktematonimlərin özünəməxsus konseptual əlaməti olur. Bu əlamət ondan ibarətdir ki, ktematonimlərin mənası hamı tərəfindən eyni səviyyədə qəbul olunmur.

Onomastik frazeologizmlərin tərkibində işlənən ktematonimlərin məzmununda insan faktoru dayanır. Bu tip onomastik frazeologizmlər ktematonimlərin mənasının kontekst daxilində və ya kontekstdən kənarında tam şəkildə anlamağa yardımçı olur. Bütün bu onomastik frazeologizmlərdə işlənən ktematonimlərin arxasında insan faktoru dayanır: İnsanın mənfi və müsbət cəhətləri, emosiyaları, sevgi və nifrəti.

6. *Astionim nüvəli onomastik frazeologizmlər:* Məsələn: *Chicago overcoat, Bronx cheer, to see Naples and die* və s.

7. *Urbaonim nüvəli onomastik frazeologizmlər:* *to lit up like Main Street, to carry coals to Newcastle, Tyburn blossom* və s.

ƏDƏBİYYAT

1. Qurbanova F. İngilis və alman antroponimlərinin linqvistik xüsusiyyətləri. Bakı: Elm və təhsil, 2010.
2. Qurbanov A. Azərbaycan dilinin onomalogiyası. Bakı: Maarif, 1988, 594 s.
3. Adilov M. Paşayev A. Azərbaycan onomastikası. Bakı: - Elm, 2019
4. Əliyeva D. Türkdilli şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrində onomastik vahidlər. Fil. ü. fəl. dok. diss. Avtoreferatı. Bakı, 2018, 52 s.

5. Köçərli G. Onomastik vahidlərin dilçilikdə yeri Filologiya məsələləri, № 15, 2019, s. 50-54
6. Seyidəliyev N. Azərbaycan dastan və nağıl dilinin frazeologiyası. Bakı: Araz, 2006, s.229-238
7. Seyidəliyev N. Frazeologiya lüğəti. Bakı: Çıraq, 2004.
8. Hüseynov F.H., Əhmədov B.B. Məktəblinin frazeoloji lüğəti. Bakı: Elm və təhsil, 2011.
9. Məhərrəmli Q., İsmayılov R. Azərbaycan dilinin frazeologiya lüğəti. Bakı: “Altun kitab”, 2015.
10. Hüseynzadə Ç. M. Frazeologiya ilə onomastikanın əlaqəsi haqqında/Azərbaycan frazeologiyasının aktual problemləri. Bakı: BDU-nun nəşriyyatı, 1990, s. 16-17.
11. Adilov M., Yusifov G., 1991 Sabit söz birləşmələri. Bakı: Maarif, 152 c.
12. Vrbinc M. English Phraseological Units with an Onomastic english Phraseological Units with an Onomastic Element and their Translation Equivalents lement and their Translation Equivalents in Slovene . Coll. Antropol. 40 (2016) 1: 41–47
13. Ekwall E. Study on English place names. Oxford: Clarendon Press, 1978. 221 p.
14. M. Vrbinc English Phraseological Units with an Onomastic english Phraseological Units with an Onomastic Element and their Translation Equivalents lement and their Translation Equivalents in Slovene . Coll. Antropol. 40 (2016) 1: 41–47 Original scientific paper; Ekwall E. Study on English place names. Oxford: Clarendon Press, 1978. 221 p.

**Azərbaycan Texniki Universiteti
Xarici dil kafedrası
E-mail:k.mammadova@yahoo.com*

Konul Mamedova

THE PLACE AND POSITION OF ONOMASTIC PHRASEOLOGY IN THE PHRASEOLOGICAL SYSTEM

Phraseological combinations are one of the main factors determining the richness of a language. The phraseological fund of English and Azerbaijani languages is rich in phraseological units with onomastic units. These types of language units are very interesting language elements in terms of their semantic meaning, linguocultural and conceptual nature. Onomastic phraseology is quite common in both English and Azerbaijani.

Various scientific sources and dictionaries were used in writing the article.

Keywords: *onomastics, phraseology, name, special, English, Azerbaijani language.*

Кёнюль Мамедова

МЕСТО И ПОЛОЖЕНИЕ ОНОМАСТИЧЕСКОЙ ФРАЗЕОЛОГИИ ВО ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ

Фразеологические сочетания—один из основных факторов, определяющих богатство языка. Фразеологический фонд английского и азербайджанского языков богат фразеологизмами с ономастическими единицами. Эти типы языковых единиц представляют собой очень интересные языковые элементы с точки зрения семантического

,лингвокультурологического и концептуального значения. Ономастические фразеологии довольно много как и в английском, так и в азербайджанском языках.

При написании статьи использовались различные научные статьи и словари.

Ключевые слова: ономастика, фразеологизм, название, специальный, Азербайджанский язык.

(AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyev tərəfindən təqdim edilmişdir)

Daxilolma tarixi: İlkin variant 15.01.2021

Son variant 06.03.2021